

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

IV обикновено Народно Събрание

(Четвърта извънредна сесия.)

X. ЗАСЪДАНИЕ, ПЕТЪКЪ 13 ЮНИЙ 1886 ГОД.

(Начало въ 2 часа слѣдъ пладиѣ подѣ председателството на председателя г-на Ст. Стамболова).

Председателъ (Звъни). Засѣданието се отваря. Г-нъ секретаръ ще прочете поименния списъкъ на г-да представителитѣ.

Секр. Д-ръ Вачевъ (Чете списъка). Отсутствуватъ:

Стефанъ Задгорски, Димитръ Добревъ, Симо Грозевъ, Иванъ Ивановъ, Риза Ефенди, Илия Цановъ, Димитръ Мишевъ, Д-ръ К. Поменовъ, Стефанъ Хр. Саввовъ, Василь Вълчевъ, Тодоръ Ивановъ, Алекси Карамановъ, Антонъ Кърпачовъ, Димитръ Кузмановъ, Радионъ Посифовъ, Кирко Вълевъ, Христо Симидовъ, Атанасъ Каракашъ, Георги Р. Цавковъ, Моамеледжи Еминъ, Тахсимъ Бей, Христо Ивановъ, Кирчо Николчовъ, Таско Мариновъ, Атанасъ Дончовъ, Димитръ Кара Начовъ, Д-ръ Черневъ, Михо М. Гълъбовъ, Хаджи Хубанъ Кючуковъ, Райчо Каролевъ, Маринъ Д. Тихчевъ, Марко Балабановъ, Петко Каравеловъ, Илия Вълчовъ, Георги Чолаковъ, Авно Цеѣтановъ, Петръ Николовъ, Симеонъ Сардановъ, Никола Мановъ, Димитръ Вучковъ, Д. Буровъ, Петко Гълъчевъ, Ив. Стамбуловъ, Ахмедъ Есадовъ, Конст. Стоиловъ, Хараламби Ангеловъ, Кесимъ Заде Мехмедовъ, Д-ръ Рашко Петровъ, Петко Кесиковъ, Петръ Мусевичъ, Иванъ Гешановъ, Христо Деневъ, Станю Черневъ, Димитръ Ризовъ, Д. Мишковъ, Колю Гатевъ, Иванъ Младеновъ.

Председателъ: Отъ 286 души представители, въ днешното засѣдание присѣтствуватъ 220; отсутствуватъ 57.

Има законно число представители да може да се пристъпимъ къмъ разискване въпроситѣ, положени на дневния редъ. На дневенъ редъ има:

1) продължение доклада на комисията по провѣрkitѣ на допълнителнитѣ избори;

2) избирание комисия за прошенията;

3) запитване отъ г-на Н. Влаева къмъ г-на Министра на Правосъдието, относително чуждоподдания Порф. Стаматовъ, стоющъ на държавна служба;

4) послѣдно четение предложението на г-на Министра на Правосъдието по откриванieto на трето отдѣление при Върховний Кассационенъ Сждъ.

Преди обаче да пристъпимъ къмъ дневния редъ, считамъ за своя длъжностъ да съобща на Нар. Събрание, думитѣ на Негово Височество къмъ комисията, която Нар. Събрание избра да му поднесе адреса. Негово Височество крайно благодари, въ отговоръ на адреса, на Нар. Събрание за изказанитѣ му чувства на преданностъ къмъ престола, и за надѣждитѣ, които то храни въ бдѣжнето за благо на съединеното отечество. Той като благодари и народа, който въ най-труднитѣ врѣмена се показа толкова храбъръ и самопожертвователенъ, исказа надѣжда, че ще може и за напредъ да се радва на сжитѣ достоинства, които обзалагатъ съвършенното постижение на българскитѣ идеали. Да живѣе Негово Височество! (Шумни ржкоплескания и викове: «да живѣе!»).

Моля г-на докладчика по провѣрката на изборитѣ да заеме мѣстото си.

Докл. Стоковъ: (Отъ трибуната). Г-да представители! Изборитѣ въ Хасковската околия сж станали на 2-та недѣля, 18 май; числото на всичкитѣ избиратели възлиза на 11265; тоя день се явили да гласоподаватъ 2691 души. Протокола и дневника сж редовни; и отъ тѣхъ не се вижда да е станала нѣкаква незаконностъ въ изборитѣ. Тия 2691 гл. сж се расподѣлили върху кандидатитѣ по слѣдующия начинъ:

Мазеновъ получилъ	2602	гласове
Минчевъ «	2542	«
К. Величковъ «	2380	«
Мавровъ «	2013	«
Мишковъ «	2002	«

Комисията намѣри тия избори за законни и моли Нар. Събрание да ги утвърди.

Председателъ: Които отъ г-да представителитѣ не приематъ да се потвърди избора на г-да Мазеновъ, Минчевъ, Величковъ, Мавровъ и Мишковъ отъ Хасковската околия да дигнатъ рѣка. (Никой не дига). Значи потвърдяватъ се.

Докл. Стоковъ: Изборитѣ въ Харманлийската околия, също станали на 18 май. Отъ цѣлото число избиратели, 4439, тоя день се явили и гласоподавали 948 души.

Д. Кюсевъ получилъ	733	гласове
К. Лятевъ «	684	«
В. Тяневъ «	442	«
Т. Панайотовъ «	361	«

Протокола и дневника сж редовни, къмъ тѣхъ нѣма приложени никакви заявления. Комисията намѣри тия избори станали законно и моли Нар. Събрание да ги приеме също за такива. (Утвърдени).

Изборитѣ въ Сливненската околия станали също на 18 май. Отъ цѣлото число избиратели, 8077, тоя день се явили и гласоподавали 1149 души.

Ив. А. Икономовъ получилъ	1097	гласове
Кювлиевъ «	1095	«
П. Хитовъ «	1054	«
Ат. Хаджи Кондевъ «	794	«

Протокола и дневника сж редовни. Никакви заявления за незаконность въ изборитѣ нѣма. Комисията ги намира за станали законно и моли Нар. Събрание да ги утвърди. Има само едно заявление отъ избранныя Панайотъ Хитовъ войвода, съ което заявява на Нар. Събрание, че понеже получава пенсия отъ държавата, то намира, че, споредъ закона, той не може да бѣде депутатъ. (Чете заявлението):

До Господина Председателя на Народното Събрание.

Г-не председателю,

Тържественната кѣтва, която дадохъ на 2 того, наедно съ всичкитѣ новоизбрани представители да паза основния законъ на Княжеството — Конституцията — а тѣй също и другитѣ закони, ми налага священна длъжностъ да подамъ настоящето заявление, съ което се отказвамъ отъ депутатския мандатъ, понеже получавамъ пенсия отъ държавното съкровище, а получаването пенсия, съгласно чл. 28 пунктъ б отъ избирателния законъ, отнема правото на българскитѣ граждани да бѣдѣтъ избираеми за народни представители.

Ползувамъ се отъ случая да ви засвидѣтелствувамъ отличното си къмъ васъ почитание.

София, 9 юний 1886 год.

Представителъ отъ Сливненската околия:

П. П. Хитовъ.

П. Хитовъ: Г-да! Имахъ тая голѣма честь на почитаемиѣ Сливненски избиратели да получа довѣрието, да ги представля-

вамъ въ Нар. Събрание. Но понеже закона за изборитѣ ми забранява да нося тоя мандатъ, като пенсионеръ на държавата, азъ се надѣя, че вие г-да представители, ще ма освободите отъ тая хубава длъжностъ, а Сливненскитѣ уважаеми избиратели ще избератъ друго лице, което може да оправдае тѣхното довѣрие. Азъ като напуцамъ залата на Нар. Събрание пожелавамъ ви успѣшна работа за доброто на народа. (Излиза си. Гласове: «да живѣе!» и ржкоплекания).

Председателъ: Които намиратъ за правилни и законни станали изборитѣ въ Сливненската околия, съ изключение на г-на Хитова, който като пенсионеръ не може да носи депутатски мандатъ, да дигнатъ рѣка. (Приематъ се).

Докл. Стоковъ: Изборитѣ въ Кѣзжлъ-Агачъ станали на 18 май. Отъ 5034 избиратели, явили се тоя день и гласоподавали 742.

Г. П. Ивановъ получилъ	496	гласове
Д-ръ Планински «	340	«
Ст. Петровъ «	311	«

Книжата по тия избори комисията намѣри редовни и законни. Противъ тѣхъ нѣма никакви заявления. Комисията моли Нар. Събрание да ги утвърди. (Утвърждаватъ се).

Изборитѣ въ Ямболската околия станали на 18 май. Отъ 7008 избиратели явили се 2165.

Влаховъ получилъ	2114	гласове
Рашевъ «	2111	«
В. Моневъ «	2115	«

Комисията намѣри книгата редовни и законни, моли Нар. Събрание да утвърди изборитѣ. (Утвърждаватъ се).

Изборитѣ въ Котленската околия станали на 18 май. Отъ 4579 души избиратели, тоя день гласоподавали 519 души.

Я. Берберовъ получилъ	284	гласове
Ив. Х. Петровъ «	220	«

Книжата комисията намѣри редовни и законни. Има едно заявление, подадено слѣдъ избора, подписано отъ 10 души избиратели. Тѣ заявяватъ, че избора тамъ станалъ незаконенъ, защото се извършилъ на затворено мѣсто, именно въ гр. училище, та не могли да се събератъ избирателитѣ. Освѣнъ това въ урната се намѣрили 24 бюлетина излишни, отъ колкото избиратели се явили.

Комисията тоя протестъ не намира законенъ, защото нийдѣ въ закона не гласи, че изборитѣ не могатъ да ставатъ въ закрито мѣсто. Касателно втория мотивъ на протеста, че се намѣрили излишни бюлетини, комисията не намира достаточное основание за касиране изборитѣ, защото даже тия излишни бюлетини ако се придадеха на слѣдующия кандидатъ, що е получилъ най-много гласове слѣдъ избранитѣ, пакъ не може да стигне гласовѣтъ на избранитѣ.

За това комисията отхвърли протеста.

В. Нейчовъ: Г-да! Нѣмамъ нищо противъ почитаемиѣ личности, които сж събрали гласовѣтъ на Котленската околия. Но азъ само ще констатирамъ тоя фактъ предъ васъ и да бѣде записано въ протоколитѣ на Нар. Събрание, че наистина комисията за провѣркитѣ се води, кой знае по кой вѣтаръ. По Панагюрскитѣ избори тя намѣрила, че имало 18 гласа излишни и даде заключение, че е имало нередовность. На всѣки начинъ такъво бѣше поне справедливото мнѣние на Нар. Събрание, и азъ се благодаря, че то се показа тѣй справедливо, като рѣши да прати ан-

ветна комисия да испита работата на мѣстото; защото обстоятелството, че сж намѣрили хора повече или по-малко, макаръ и единъ човѣкъ, които не сж могли да си даджтъ гласа; че се намѣрили излишни бюлетини, това може би да дава поводъ да се мисли, че е имало влияние въ избора, когато желанието на Нар. Събрание е веѣки човѣкъ, веѣка община, да може свободно да упражни избирателното си право. Но, г-да, сжщо и изборитѣ, произведени тукъ, въ Котленската околия, не че сж станали въ училището, та мож да кажа е имало нередовност; но защото тѣ сж станали стѣснено, между стѣни, та не сж имали възможность всичкиѣ избиратели свободно да упражнятъ своето право. При такъво положение на работата слѣдователно гдѣ е справедливостта: като се рѣши да се прати анкетна комисия за Панагюрскитѣ избори, все мисля, че справедливо ще бжде рѣшението въ сжщото врѣме да се прати такъва и за тия, за Котленскитѣ избори. Ако пъкъ Нар. Събрание не вземе едно подобно рѣшение, тогава то ще си противорѣчи. Ако Нар. Събрание намѣри отъ сега, че тия обстоятелства не водятъ къмъ нередовностъ въ изборитѣ, че не нарушаватъ закона, азъ нѣмамъ нищо противъ; но отъ точка зрѣние на справедливостъ, която трѣбва да ръководи Нар. Събрание при изборитѣ мисля, то ще си противоречи ако потвърди Котленскитѣ избори безъ анкетна комисия.

Кр. Мирски: Напротивъ, г-да, азъ мисля, че ще бждемъ несправедливи именно ако постѣпимъ, както ни препорѣчва г-нъ Нейчовъ. Тукъ има заявление за двѣ нѣща: че изборитѣ станали въ затворено мѣсто и че се намѣрили излишни бюлетини. Каза обаче г-нъ докладчикъ, което е и вѣрно, че въ закона нийдѣ не се говори въ смисль, че изборитѣ не трѣбва да ставатъ на затворено мѣсто. Но, и при това, ако предположимъ, че като тѣ сж станали изборитѣ, могло е да има стѣснение на избирателитѣ, пакъ не ще бждемъ справедливи, защото толкова е широкъ двора на онова училище, щото веѣко предположение за нѣкое стѣснение на избирателитѣ би било крайне безосновно. Колкото до обстоятелството, че сж се намѣрили 24 бюлетини излишни комисията не намира въ това достатъчно основание за касиране на изборитѣ, или за анкета. Тия излишни гласове не измѣняватъ резултата на избора даже и тогава, ако се притуреха на слѣдующия кандидатъ, който е получилъ повече гласове слѣдъ избранитѣ. Нека помѣна и това, че ако сж се явили малко избиратели на избора, то не е причина, че той е ставалъ въ затворено мѣсто, а че повечето тамошни жители лѣтно врѣме не живѣятъ дома си, а сж по Добруджа и пр.

Докладчикъ: Въ дневника гласи, че избора траялъ до 5 ч., отворила се урната, намѣрили се бюлетини толкова, колкото и лица гласоподавали. Тѣй щото книгата отъ бюрото не говорятъ това, което говори протеста. Комисията основана на книгата намира избора за законенъ.

Д. Тончевъ: Г-да представители! Нѣкои членове отъ комисията нека ми даджтъ позволение да възразя на г-на Нейчова.

Г-нъ Нейчовъ, за да оправдае мнѣнието си, каза, че Нар. Събрание не тѣгли съ едни терезии неговия изборъ и тоя въ Котленската околия. Понеже той по тоя начинъ обвинява комисията въ пристрастие, разбира се, че е желателно да се обърне внимание, че господство му искривява истината. До колкото азъ помня по избора въ Панагюрската околия се констатираха такива нередовности, безъ които наистина резултата щель е да излѣзе съвсѣмъ другъ. Съ други думи казано, ако въ тоя изборъ се до-

пустеха да гласуватъ свободно всички избиратели, то противниѣ кандидати на г-на Нейчова трѣбаше непременно да получатъ повече гласове. Тѣй щото комисията основана на това, но и за да се не каже, че тя е пристрастна, като избранитѣ кандидати сж членове на почит. опозиция, рѣши за по добрѣ да се прати анкетна комисия, да испита до колко е истина, че не сж се допустнали да гласоподаватъ много избиратели, цѣли общини, и до колко съ тѣхното гласоподавание е могло да имъ влияние на резултата на избора. Тука обаче работата не е тѣкмо тѣй. Въ дневника нѣма никакво заявление за нередовностъ. Но комисията не можеше да не помѣне онова заявление отъ избирателитѣ, което обяви и г-нъ Докладчикъ, и което упомѣнава нѣкои нѣща, като ги приема за нередовностъ. Въ дневника се казва, че полученото число бюлетини е излѣзло равно на числото на явившиѣ се избиратели по списъка. А въ заявлението се казва, че имало 24 бюлетини излишни. Но и да приемемъ заявлението за вѣрно, пакъ то не може да ни даде достатъчно основание да мислимъ, че избора е можалъ да бжде пресиленъ, защото, както помѣнаха и други, послѣ избранитѣ най-много гласове на единъ отъ кандидатитѣ сж били 194, ако му прибавимъ и тия 24, ставатъ 218, когато единъ отъ избранитѣ, който има по-малко отъ другия гласове, е получилъ 220 гласа. Очевидно е слѣдователно, че това обстоятелство е нѣмало ни малко влияние. А и комисията за това е отхвърлила заявлението като неоснователно. Относително първото обвинение въ протеста, че избора станалъ въ затворено мѣсто, би трѣбвало да се прочете протеста, за да се види, че се протестира, че станалъ избора въ затворено мѣсто, а трѣбвало да стане на отворено. Такъво нѣщо въ закона нѣма. Даже на отворено мѣсто ако се произвежда изборъ полицията има право да заобикаля на около, да пази редъ и тишина, защото инакъ веѣко събрание тя има право да развали. Въ такъвъ именно случай може да има до нѣидѣ основание веѣко оплаквание, че полицията е влияла. Когато обаче избора става на закрито мѣсто, това нѣщо не може да става, полицията стои на страна, не се мѣси. Тя може да се намѣси, ако поиска това бюрото. Това обяснение е достатъчно за да се види до колко комисията е била пристрастна въ рѣшението си. Азъ моля почитаемото Нар. Събрание да не взема въ вниманието думитѣ на г-на Нейчова. Той човѣка се интересува; и криво му е наистина, че по неговия изборъ има назначена анкета. Азъ моля Котленскитѣ избори да се сметатъ за редовни и да се утвърдятъ.

Хр. Грънчаровъ: Г-да! По такива протести не заслужва даже да се говори. Но понеже г-нъ Нейчовъ отиде до тамъ, щото да припише на комисията пристрастие, това предизвиква да се каже нѣщо. Г-нъ Нейчовъ сравнява тоя изборъ въ нередовностъ съ Панагюрския и заключава, че и по него трѣбва да се прати анкета. Но защо именно, той не ни каза. Какво ще испитва тая анкета? Ако се рѣши да се прати анкета по Панагюрския изборъ, то е, че тамъ се е възпрепятствувало на цѣли три общини да гласоподаватъ. Послѣ, самия протоколъ на бюрото не казва на колко секции е било раздѣлено бюрото, врѣмето за гласоподавание се продължило, числото на гласоветѣ не отговаря на числото на явившиѣ се избиратели и др. подобни. И повече основание имаше изведнага да се касира избора, отколкото да се прати анкета. Тука обаче, въ Котленския изборъ, нѣма никакви съмнѣния за нередовностъ. Има едно заявление, протестира се, че избора станалъ на затворено мѣсто. Пакъ азъ ще кажа, че именно тѣй и трѣбва да

става, защото по самия смисъл на единъ членъ ото Конституцията трѣбва да се приеме, че събрания на открито мѣсто се подчиняватъ на полицейскитѣ правила. Па и при това мѣстото за избора опредѣля общинската власть въ центра на околията, та то бива общеизвестно. Тѣй щото туй нѣщо не съставлява основание за протести. Послѣ имало намѣрени излишни бюлетини 24. Даже тѣ да бѣха 60, щомъ не можатъ да измѣнятъ резултата на избора, нѣма нищо. Щомъ погледнемъ така на работата, това заявление излиза само по себе неоснователно и не заслужва внимание. И комисията за това твърдѣ справедливо е рѣшила. Азъ моля г-на Нейчова да не скърби и да не настоява за анкетна комисия. Вѣрвамъ отъ обясненията той се е убѣдилъ, че комисията не се е водила пристрастно по провѣрките. Азъ моля въ сѣщото врѣме Нар. Събрание да не взема въ внимание неговитѣ думи.

В. Нейчовъ: Г-да! Моля преди всичко да се увѣрите, че нѣмамъ нищо противъ избранитѣ лица. Азъ ако говора, говора отъ точка зрѣние на принципа. Не е истина както казаха г-да Тончевъ и Грънчаровъ, че имало протестация противъ моя изборъ. Имаше заявление само отъ двѣ лица. По всѣки начинъ и въ всѣки случай, намѣренитѣ въ урната 24 излишни бюлетини въ Котленския изборъ повече доказва поне, че е имало по-точна провѣрка на идентичността на лицата. (Гласове: Исчерпанъ!).

Н. Шивачевъ: (Тропотъ. Гласове: Исчерпанъ!). Станахъ, г-да представители, да отговоря на г-на Тончева, който дѣйствиелно доста е способенъ да изопачава нѣкакъ работитѣ и да моли Нар. Събрание да рѣшава, както той иска. Добръ е забѣлжката на г-на Нейчова, че по неговия изборъ имаше само отъ двѣ лица протестация. Но ако г-нъ Тончевъ, който живѣе въ Южна-България намѣри по Панагюрския изборъ още 100—200 души избиратели, които не сж могли да гласуватъ, та ако би гласували, ще ли да измѣнятъ резултата на избора, на основание на което се рѣши за анкетна комисия, не виждамъ азъ въ това никакво благоволение отъ лицата на почитасмата комисия къмъ нѣкого. Поне мога да кажа, че въ станалитѣ избори, въ упокоената Румелия, въ полза на правителството можеха да се намѣратъ такива нередовности . . . (Шумъ. Предсѣдателъ: Моля г-на Шивачева на предмета). Азъ свършихъ.

Градинаровъ: Азъ предлагамъ да се прекратятъ дебатитѣ.

Предсѣдателъ: Който приема да се прекратятъ дебатитѣ да си дигне ржката. (Болшинство). Прието.

Ще се вотира избора въ Котленската околия. Който намира правилень и законень тоя изборъ да си дигне ржката. (Болшинство).

Докл. Стоковъ: Въ Каваклийската околия избора не станалъ. Въ Варненския окръгъ, Ново-Селска околия, станалъ допълнителень изборъ на 21 юлия мин. год. втората недѣля, защото на 14 не се явили нуждното число избиратели. Числото на всичкитѣ избиратели се опредѣля 4508, на 21 се явили 976. Получилъ Видовъ 732 гл. Книжата по тоя изборъ комисията намѣри законни, заявления нѣма, моли да се потвърди. (Подтвърждава се).

Допълнителень изборъ въ Търновската околия, станалъ на 21 юлий. Отъ 7865 души избиратели, тоя день се явили и гласоподавали 441 души, избранъ Тр. Китанчевъ съ 336 гл. Книжата комисията намѣри законни и моли да се потвърди избора. (Подтвърждава се).

Допълнителень изборъ въ Софийската околия, станалъ на 21 юлий мин. год. Отъ 9433 избиратели, гласоподавали тоя день 1278 души, получилъ Петръ Цоцевъ 1186 гл. Книжата сж законни. Комисията моли за утвърждение. (Подтвърждава се).

Допълнителния изборъ въ Търновския окръгъ, Еленска околия, станалъ на 21 юлия. Отъ 6750 души избиратели, гласоподавали 594 души. Най-много гласове, 150, получилъ и прогласенъ за депутатъ Халачевъ. Всички книжа по тоя изборъ сж законни и моля Нар. Събрание да се утвърди избора.

Н. Шивачевъ: Азъ моля г-на докладчика да благоволи да каже какви заявления има — просто да ги прочете исцѣло.

Докладчикъ: Има двѣ заявления противъ тоя изборъ, дадени на бюрото въ врѣме на гласоподаването. Едното съ 12 подписа, въ него се казва, че се намѣрили 12 гл. за свѣщ. П. Тодоръ, и ги отдаватъ на П. Тодоръ изъ София. Бюрото рѣшило, че тия гласове принадлежатъ на свѣщ. П. Т. Калинковъ; та заявлението отблъснало. Второто заявление говори за други три гласа намѣрени съ името: «Иванъ Халачевъ», не на тоя, избрания; бюрото отблъснало и това заявление, като приело гласовѣтъ припадащи на избрания Халачевъ, защото оня Халачевъ преди 14 г. билъ учителъ въ нѣкое село, но той отдавна билъ умрѣлъ. Постоянната комисия обаче, безъ да вземе въ внимание рѣшението на бюрото, съ тая прибавка на гласовѣтъ, като намѣрила, че Халачевъ и Калинковъ получили най-много и наравно гласове — по 150, хвърлило за тия двама кандидати жребие, та се падналь избора на Халачева, който е и прогласенъ за избранъ.

В. Нейчовъ: Г-да! Не се мисля компетентень да давамъ мнѣние по избори, станали въ неизвѣстни мене мѣстности; но тукъ ако искаме да сме справедливи, трѣбва да даваме повече вѣра на заключението на бюрото и както е то направило, ако е рѣшено благоприятно за избрания, Събранието нѣма да се колебае да потвърди тоя изборъ. Когато закона за изборитѣ дава право на Събранието да провѣри вѣрността на изборѣтъ, то не е за друго, освѣнъ да констатира станалий изборъ, че избраниятъ е редовно избранъ. Сега да допуснемъ, че заключенията не сж вѣрни, значи да отворимъ вратата на всички интриги, противъ много избори, ако ще би и най-законнитѣ избори. Ако искаме да бждемъ много справедливи и законни, азъ мисля, че не трѣбва да се колебаемъ да утвърдимъ тоя изборъ. Моето мнѣние е, че при всичкитѣ провѣрки на изборитѣ, ний трѣбва да се ржководимъ отъ това начало, че когато дневника и другитѣ книжа отъ бюрото сж редовни, трѣбва да утвърждаме такива избори. Тукъ азъ не намирамъ причини за отхвърляние на избора и мисля, че тоя изборъ трѣбва да се утвърди.

Грънчаровъ: Щѣхъ да говора, но нѣма никой противъ избора.

Дуковъ: Нѣмамъ нищо противъ избора, но само отъ казанieto на докладчика указа се тукъ едно нѣщо, че священникъ Т. Калинкинъ е ималъ три гласа повече, но приспособили ги на нѣкой си попъ Тодоръ въ София. (Гласове: Не е тѣй).

Предсѣдателъ: Не се чу добръ: тритѣ гласа сж на Халачева, но сж отнети отъ него. (Дуковъ: тогава добръ). А ония 12, на священникъ Тодоръ отъ София.

Който намира, че г-нъ Халачевъ е правилно и законно избранъ да си дигне ржката. (Болшинство). Приета се.

Докл. Стоковъ: Изборъ въ Златишката околия, Софийскій окръгъ е ставалъ на 21 юлия м. г. Цѣлото число на избирателитѣ възлиза на 4713 гл., гласували сж 1011 избиратели, получилъ зай-много 527 гласове г-нъ Сардановъ. Отъ самия протоколъ за тоя изборъ се показва, че гласоподаванието е почнало на 9 часа сутрѣвнта и е траяло до 9 часа вечеръта, и когато отворили урната при пребрыванието се указали 5 бюлетини повече отъ числото на тия, които гласоподавали. До гдѣто траялъ изборътъ, станали два пѣти сбивания съ ржцѣ, които сж попречили на гласуванieto и сж накарали много избиратели да се разбѣгатъ. Има едно особено мнѣние отъ членъ надзирателъ при Златишкитѣ избори, ако обичате може да го прочете. (Гласове: да се прочете. Чете):

«Особенно мнѣние.

1) Понеже три пѣти Пирдопчане нападнаха нашитѣ избиратели съ бой; 2) отъ нанесения побой до сто души отъ нашитѣ избиратели се отбѣглиха по домоветѣ си, като видѣха, че отъ Пирдопскитѣ жандарми единъ на име Иванъ Василонъ Раденовъ, биеше Златишкитѣ избиратели съ затворена сабля; 3) Пирдопчане слѣдъ като нададоха своитѣ гласове, нарочно стояха за да произведатъ горнитѣ три сбивания; 4) понеже нѣкои имена, които минаха за Сардановъ, не бѣха за него, бѣха писани Шьрд., което бѣ съвсѣмъ друго лице; 5) до като околията и Пирдопъ гласоподаваха всичко бѣ мирно и тихо; но слѣдъ като си отидоха селата, Златица бѣше останала да си подаде своитѣ гласове, то нарочно останаха приготвени Пирдопчане, произведоха горнитѣ три сбивания, за да пропѣднатъ нашитѣ избиратели, които неможаха да устоятъ на боятъ и се покрива по домоветѣ си, и вслѣдствие на горѣизложенитѣ факти азъ не можа да призная изборътъ станалъ за законенъ».

Златица, 21 юлий 1885 год.

Надзирателъ на бюрото въ избора, Златишки градски кметъ.

Хр. Н. Чолаковъ.

Комисията като взема предъ видъ, че въ самитѣ книжа по избора е казано, че гласоподаванието е почнало именно въ 9 ч. сутрѣвнта и е траяло до 9 вечеръра, тя намѣри, че 19 чл. отъ избирателния законъ е насилонъ. Въ сжщото врѣме, тя не намѣри причини да се истѣлкува другояче това, че когато въ 5 часа е истѣкалъ срока за гласуване, трѣбвало е да се продължи гласоподаванието подъ предлогъ ужъ, че имало избиратели, защото въ толкова продължително врѣме могли сж да гласуватъ всички, а гласували сж само 1011 души. Комисията намѣри едно насилие на 19 чл. отъ избирателния законъ, което е единъ мотивъ за касиране на избора; предъ видъ още на сбиванията, които сж ставали, и на особеното мнѣние на члена надзирателъ, на това бюро, въ което послѣдния казва, че около 100 души избиратели отъ Златица си отишли и немогли да пуснатъ своитѣ гласове, когато слѣдующий кандидатъ е получилъ 448 гласа, слѣдователно има твърдѣ малка разлика, тъй щото ако би гласували тия 100 души, може би Сардановъ да нѣмаше вишегласие; комисията намира, че съ тия незаконности е нарушено священното право на избирателитѣ и моли Събранието да касира тоя изборъ.

Предсѣдателъ: Иска ли нѣкой да говори?

Т. Кърджиовъ: Докладчика, както чухте г-да представители, като докладва мнѣнието на комисията, моли Събранието да

приеме нейното мнѣние, именно да се касира Златишкия изборъ, който се намира отъ комисията за незаконенъ. Най-напредъ нарушението, което показва г на Докладчика на комисията, ако е това, че изборътъ започналъ на 9 часа сутрѣвнта и траялъ до 9 часа вечеръта, т. е. повече отъ опредѣления отъ закона срокъ; мисля, че това не е нарушение на закона, защото е имало избори, които сж започнували даже на 10 часа и сж били приети отъ Събранието. Това може да се види отъ протоколитѣ на Нар. Събрание. Относително това, че изборътъ закѣснелъ, повече отъ опредѣленото врѣме, ще кажа, че щомъ е имало избиратели на 5 часа, бюрото не е могло да отнеме правото на хората да гласуватъ, за това е и продължило изборътъ до 9 часа. Сега не знаемъ ний и не е констатирано — никой не казва — колко е било числото на избирателитѣ, когато врѣмето споредъ закона се е свършвало; защото ималъ съмъ случая да вида, че когато изборитѣ не сж ставали на първата недѣля, на втората недѣля когато се събератъ около 200—300 души започнува се гласуванieto, а повечето избиратели дохождатъ единъ по единъ, за това трѣбва да се чака. По Златишкия изборъ сж гласували 1011 души, но твърдѣ е възможно половината отъ тѣхъ да се гласували до опредѣленото врѣме, а на другата половина бюрото не е могло да отнеме правото на гласуване и да закрие гласуванieto. Въ протоколътъ на бюрото не е констатирано, че то — бюрото е чакало, освѣнъ тия избиратели други нови, не е казано още въ него, колко души сж гласували до 5 часа, за това и заключението на комисията е несправедливо. Заключениеето до което трѣбва да дойде почитаемото Събрание наистипа е, че бюрото слѣдъ като е дошло врѣмето дозволено отъ избирателния законъ, т. е. слѣдъ настѣпванието на 5 часа, като е имало още много избиратели, които сж желали да гласуватъ, не е могло и не е било въ правото си да пресѣче гласуванieto и да не допуца да се гласува. Естествено това трѣбва да бѣде заключението на Събранието, когато въ протоколътъ не е констатирано, че съ продължението на изборътъ бюрото е чакало да дойдатъ нови избиратели, освѣнъ ония които сж били тамъ.

Относително до заявлението за кѣсното започване на изборътъ и траянieto му, вънъ отъ опредѣления отъ закона срокъ, мисля това заявление не може да бѣде основателно и съгласно съ чл. 19 на избирателния законъ; за това да го оставимъ безъ внимание.

Друго нѣщо на което г-нъ Докладчика или комисията, обръща внимание е, че единъ отъ надзирателитѣ на избора, Златишкия градски кметъ, при подписванието протокола на бюрото е далъ и заявление, въ видъ на особенно мнѣние. Най-напредъ 11 членъ отъ избирателния законъ казва, че главния надзирателъ на единъ изборъ е членътъ на окръжния съвѣтъ, който предлага числото на представителитѣ, които има да се избератъ. Той надзирава при откриванието на избора и избиранieto на бюрото, а кмета само присѣтствува. До кѣдѣ се простиратъ правата на кмета това не е обяснено; но мисля правата му не сж по-големии отъ ония на избирателитѣ. Сега да приемемъ, че на избора е присѣтствувалъ кмета, но отъ избирателитѣ нѣма никакво заявление противъ избора; както виждате само кмета въ особеното си мнѣние, излага, че при бюрото сж се явили жандарми, които въспрепятствували на нѣкои избиратели да гласуватъ. Азъ казвамъ г-да представители, че правото за оплакване противъ жандармитѣ или каквото

и да било друго насилие въ връме на единъ изборъ принадлежи на самитѣ избиратели. Тукъ такава нѣщо нѣма. Послѣ ако земемъ да влизаме въ разискване до колко тия жандарми сж могли да въпрепятствуватъ на нѣкои избиратели, азъ мисля, че това е работа на една анкетна комисия. Ако ний сме пращали по други избори, гдѣто е имало нарушение на закона, то азъ мисля, че и въ тоя случай, трѣбва да се прати една подобна комисия, която да испита какво насилие сж правили жандармитѣ. Азъ поддържамъ, че кмета не може да прави контестация, щомъ като избирателитѣ не сж заявили. Като е така работата азъ намирамъ, че избора е законенъ и моля Събранието на тия основания да го приеме за таквъ, ако не иска да прати анкета. Колкото за рѣшението на комисията, то е съвѣсмъ не справедливо.

Докл. Стоковъ: Комисията като провѣряваше тоя изборъ яви се единъ човѣкъ опълномощенъ отъ около 200 души отъ Златица, и каза, че едно прошение подписано отъ 200 души противъ тоя изборъ, било дадено на членътъ надзирателъ Тоне Крайчовъ; това прошение за жалостъ нѣма го приложено при другитѣ книжа по избора.

Вълчевъ: Г-да представители! Преди да кажа нѣщо по избора, ще кажа, че азъ съмъ много противенъ да се затрудняватъ втори пътъ хората да правятъ избори, но толкозъ повече съмъ противъ да се оставятъ такива избори, които нѣматъ никаква законна основа.

Г-нъ Кърджиевъ като говореше по тозъ изборъ, искаше да докара работата така, щото да представи на народнитѣ представители, че въ Златишката околия всичко било правилно станало. Най-послѣ, като даде нѣкои разяснения, за да подкрѣпи тѣзи свои доводи, дойде до заключение, че комисията не правилно предлагала касиранieto на този изборъ. Да видимъ сега, думитѣ на г-на Кърджиева до колко сж съобразни съ истината.

Г-нъ Кърджиевъ тълкува нѣкои членове отъ нашия избирателенъ законъ. Той каза, че ако и да е захванатъ избора на 8 или 9 часа сутрѣнта и ако и да билъ свършенъ на 9 часа вечерта, а не на 5 споредъ избирателния законъ, това е каже той нищо. Законътъ каже не е нарушенъ, никакво насилие не е станало и слѣдователно, нѣмало за какво да дириме и търсиме нарушение. Ако г-нъ Кърджиевъ така разбира и така тълкува, а не разбира както е написано, мисля не прави добръ. Защото вие всички ще се съгласите г да представители, че законитѣ се правятъ да се четжтъ и изпълняватъ тѣй, както сж написани. Ако е казано въ избирателния законъ, че изборитѣ трѣбва да се продължаватъ до 5 часа, не може г-нъ Кърджиевъ 5-тѣхъ да направи 9. Менѣ ми се струва, че г-нъ Кърджиевъ отбира тия работи много добръ.

Но не е само това, че намѣсто въ 5, изборитѣ сж се продължили до 9 часа, а има друго нѣщо. Г-нъ Кърджиевъ тоже забѣлѣжи отъ г-на докладчика, че презъ врѣмето на избора, ставали сж два три пѣти юмручни борби и макаръ, че сж били отправяни много оплаквания до бюрото, което е ржководило избора, то, бюрото не ги е вземало въ внимание, отъ което излиза, че избирателитѣ въ тази околия сж били присилени по най-очевиденъ начинъ, тѣхнитѣ избирателни права сж били потѣпкани. Още и друго нѣщо има г-да. Нѣма да отрече и самъ предговорившии, — който силно поддържаше избора — че като се е продължилъ избора отъ 5 до 9 часа, не може да се извади заключение, че е била захванала да гласоподава една община или махала и не е

могла да свърши; защото ако се предположи такава нѣщо, избора можеше да се продължи още 1 или $1\frac{1}{2}$ часъ а не до 9 часа, т. е. 4 часа повече. Тукъ не може да се извади друго заключение, освѣнъ, че бюрото като е усѣщало, че избирателитѣ сж били противъ неговото желание, продължило е избора, за да направи както ще. Каквото друго тълкуване и да правите и каквито други обяснения да давате, това е заключението.

Ако бюрото, което е надзиравало тѣзи избори, не е имало нѣкакви задни мисли, защо не е поискало на основание на закона помощъ за завардване правата на гражданетѣ, ами още е направило съ помощта на жандармитѣ 200 души Златишки избиратели да неможтъ да гласоподаватъ, тѣй като то е усѣщало, че тѣзи избиратели не сж сподѣляли неговитѣ възглѣдове. Ако това е така, питамъ г-на Кърджиева, може ли макаръ за половина минута да се поддържа, че е спазенъ закона и е допустнато на избирателитѣ да упражнятъ своята воля? Не. Тукъ е имало насилие, тукъ сж потѣпкани избирателнитѣ права, слѣдователно, тукъ не е изразена волята на избирателитѣ.

Но има и друго нѣщо, върху което азъ ще обърнѣ вашето внимание. Г-нъ Кърджиевъ казваше: извѣстно ви е, че ние сме приели нѣкои избори, гдѣто гласоподаването се е продължавало до 10 часа. Азъ отговарямъ, че това не е истина. Не е истина, защото такава нѣщо не е имало и г-нъ Кърджиевъ незная отъ гдѣ го зема. Друго нѣщо е, ако се е захващало гласоподаването нѣйдѣ 2 часа по-сетнѣ слѣдъ отварянието на избора, но ние никога не сме утвърдили до сега избори такива, гдѣто изборитѣ сж били отваряни по-късно отъ 8 часа и гдѣто сж траяли до 9 или 10 часа вечерта. Слѣдователно, азъ казвамъ на г-на Кърджиева, че такава нѣщо нѣмаме. Имало е случаи, бюрото по-късно да е избирано, защото се е продължавало неговото избирание, но то не ще каже, че трѣба да гледаме кога е било избрано бюрото, а кога се е отворило събранието. Ето въ какво г-нъ Кърджиевъ грѣши и моля да му се не сърдите.

Отъ друга страна като вземемъ предъ видъ, че кога сж отворили кутиитѣ имало е петъ бюлетини повече; като вземемъ предъ видъ и продължението на избора до 9 часа, можете да си съставите понятие покрай тия петъ бюлетини повече, колко още има и нѣма нужда да се разказва, какво е ставало въ тозъ изборъ.

При всичко което исказахъ, азъ ще прибавя и слѣдующето: положително зная, че тогава е направено и заявление и протестъ, които съгласно чл. 14 отъ закона, бюрото е било длъжно да приеме и рѣши, но вмѣсто това, то всичко е отхвърлило. А че това е така, достатъчно е доказателство, че вчера когато нѣкой отъ комисията е ходилъ да търси тѣзи книжа въ постоянната комисия, казали му, че начегина билъ даденъ протестъ противъ тия избори, но билъ пропадналъ. Какъ може да съвпадне продължение на изборъ и пропадане на протестъ.

Още и друго нѣщо има Кмета, който заедно съ члена надзирателъ сж надзиравали произвожданието на избора, самъ казва, че тамъ избирателитѣ не били оставени свободно да искажатъ волята си. Имало е бяне, имало е препятствие отъ страна на жандармитѣ, Пирдопчане сж правили всевъзможни прѣчки, за да недопуснатъ да гласоподаватъ Златичане и изборитѣ сж се продължили до 9 часа. Подиръ всичко това питамъ: има ли мѣсто за съмнѣние върху неправилността на тѣзи избори и има ли защо да проваждаме анкетна комисия? Или да се намира тя само

на работа? Азъ съмъ противъ такова нѣщо, защото ако при такива очевидни незаконности прашае анкетна комисия, значи да я прашае напразно и да харчимъ пари по вѣтара и насила да правимъ единъ изборъ отъ незаконенъ, законенъ.

Азъ г-да представители, като съмъ увѣренъ, че вие сте се убѣдили въ законността на рѣшението, което е направила провѣрочната комисия, вѣрвамъ, че въ дадения случай ще се ржководите отъ справедливостта и ще приемете касиранieto на единъ такъвъ изборъ, безъ да се праша анкета.

Слѣдъ всичко, което се изговори по тозъ изборъ, мисля, че чл. 14 си има мѣстото да се предложи и да се мине по-нататкъ. (Гласове: Исчерпано е). Азъ правя предложение за прекращение дебатитѣ. (Не се приема).

Халачовъ: Г-да представители! За нарушенията по тозъ изборъ, азъ има да ви навѣдъ нѣкои статии, за да видите до колко е извършенъ въ кръга на закона.

Отъ доклада даденъ намъ отъ члена докладчикъ на комисията, вижда се, че чл. 19, а може до нейдѣ и 11 чл. отъ избирателний законъ да е нарушенъ. Г-нъ Кърджиевъ защити тозъ изборъ и искаше да докаже, че въ него нѣма никакви нарушения. Азъ не се съгласявамъ съ него зарадъ туй, защото не опущения, но явни и груби нарушения сж станали. Нарушенията сж тѣзи: споредъ чл. 19 отъ избирателний законъ, изборитѣ трѣбва да се почватъ въ 8 часа сутрѣнта и да се свършватъ въ 5 часа слѣдъ пладнѣ, а пакъ производанието на Златишкитѣ избори се е открило въ 9 часа и се е продължавало, вмѣсто до 5, до 9 часа вечерта. Значи тукъ има една разлика отъ 4 часа, презъ което врѣме урната е била открита и достъпна веѣкому на законно и незаконно основание, да ходи при кутията и гласоподава. Че това е тѣй, не може да има никакво съмнѣние.

Г-нъ Кърджиевъ каза, че въ протокола като не било казано, да ли е имало нѣкоя община да гласоподава и заради това се продължило гласоподаванието, то било явно, че е имало нѣкои избиратели, които е трѣбвало да гласоподаватъ. Съгласенъ съмъ съ г-на Кърджиева и тѣкмо зарадъ туй е нарушенъ чл. 19 отъ избирателний законъ, защото не община, но частни нѣкои избиратели сж гласоподавали слѣдъ 5 часа. Отгѣпка споредъ 19 чл. се прави, когато нѣкоя община е започнала да гласоподава преди 5 и за да свърши, продължава се гласоподаванието догдѣто всичкитѣ избиратели отъ тази община предадѣтъ бюлетинитѣ си; но въ дадения случай не е указано: да ли е имало община или избиратели и като кутията е била отворена до 9 часа, азъ допушамъ, че е била подъ расположението на бюрото, което може да е тикнало волкото ще бюлетини. Слѣдователно, тайнствеността на производанието изборитѣ, а съ туй заедно и правата на избирателитѣ сж нарушени и зарадъ туй, Златишкия изборъ не може да има важна сила и трѣба да се касира.

Г-нъ Кърджиевъ като говореше до правата на членъ-надзирателтъ нищо особно не каза. Азъ ще му кажа, че правата на единъ избирателъ по единъ изборъ сж права, къмъ които ние можемъ да имаме много по-голъмо довѣрие, отъ колкото на разни предположения на г-на Кърджиева, че такова нѣщо не съществува. Защото г-да представители, ако вие не вѣрваме на единъ членъ, който произвежда изборитѣ, азъ не зная кого ще вѣрваме, още повече трѣбва да вѣрваме лицето, което представлява общината — кмета на общината. Допушамъ, по заявлението на кмета,

че жандаритѣ и чомагашатѣ сж въспрепятствували на 100 души да пуснатъ бюлетинитѣ си и съ туй избора е насиленъ и незаконенъ.

На това основание, като избора въ Златишката околия е незаконенъ — защото и лице официално ни казва, че се е продължилъ до 9 часа вечерта въпреки 19 чл. отъ избирателний законъ — като е станало насилие и буйство, то въ интереса на правотата е да дадемъ справедливо и съвѣстно рѣшение по тоя изборъ и азъ съмъ на мнѣние и вѣрвамъ, че г-да представителитѣ ще се съгласятъ, щото тозъ изборъ да се касира.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Азъ констатирахъ съ голѣмо удоволствие, че любезний ми събратъ, г-нъ Ил. Вълчевъ е горѣщъ партизанинъ на законността. Азъ му ржкоплекъ за това. Ржководимъ отъ тия чувства къмъ г-на Вълчева, азъ ще благоволи да разоблича едно обстоятелство и то е, че избранника на Златишкитѣ избиратели, никога не е сподѣлялъ мнѣнията на г-на Вълчева.

Г-да! Закона за изборитѣ — увѣрете се въ това — като предписва извѣстни правила, за да се произведе единъ изборъ, не предписва, не изрича, че испущанието на нѣкое правило или нарушение на нѣкой членъ, води нищожество на избора. Отъ това мълчание на законодателя въ това отношение, трѣба да се заключи, че самий законодатель за законността или незаконността на единъ изборъ, трѣбва да бжде Събранието, когато то провѣрява избора.

Отъ това що каза докладчика на комисията за Златишкия изборъ, азъ не можахъ най-сетнѣ да намѣря, че е имало нѣкои неправилности — ако щете може да е имало и нѣкои несъблюдения на закона, но въ веѣки случай, азъ не се убѣдихъ, че е имало съществено опущения — които да влечатъ нищожеството на избора. Не е констатирано г-да нищо, за да можемъ да се съгласимъ, че е имало насилие при избора и че избирателитѣ на Златица не сж могли да избиратъ, защото имъ е било препречено отъ нѣкоя сила. Препречено имъ е било отъ жандаритѣ и това е насилие отъ страна на административната власть, но не е констатирано, че това насилие е извършено за да се избере г-нъ Сардановъ.

Г-да! За да може да се упрекава избора на г-на Сарданова, трѣбва да бждемъ справедливи да признаемъ, че за насилието не трѣбва да обиждаме избрания г-нъ Сардановъ, или неговитѣ избиратели. Слѣдователно, ето една точка, по която вие г-да и вашето правосудие ще признаете, че трѣбва избора да се потвърди, а не да се касира.

Има и друго нѣщо г-да. Златишкия кметъ въ своето качество на участникъ въ бюрото на избирателната операция, не е облѣченъ отъ единъ специаленъ членъ отъ закона съ власть да контестира избора като членъ надзирателъ. Азъ съмъ съгласенъ съ г-на Кърджиева, гдѣто каза, че кмета ако контестира, той контестира въ качество на избирателъ.

Има друго нѣщо г-да. Каза се и твърдѣ справедливо, мисля отъ почитаемия г-на Халачева, че не е констатирано въ дневника, да ли тия избиратели, които сж замедлили затварянието на урната отъ 5 часа послѣ, да ли сж принадлежали на една община и да ли тия сж поченали да гласоподаватъ преди 5 часа, за да се продължи гласоподаванието споредъ 19 чл. Наистина, азъ искамъ въ всичко да съмъ справедливъ и отдавамъ пълно право

на г-на Халачева. Но г-да, не трѣбва да криеме отъ себе си, че избирателитѣ, които съставляватъ бюрото, незнаятъ законитѣ толкозъ, колкото ние. Защото и азъ съмъ пратенъ тукъ като, че знамъ нящо отъ законитѣ, а азъ ги не знамъ. (Гласове: Браво, много хубаво!) Но г-да, има тукъ друго нѣщо. Азъ по-напредъ и по другъ единъ изборъ казахъ, че Събранието ако иска да се държи на почвата на легалността и ако не иска да се дава причина за подозирание нѣкакви политически тенденции, трѣбва да се недава вѣра въ тенденцитѣ на бюрото. Всекога нетрѣбва да се дава внимание на политически тенденции отъ страна на Събранието. Ако законодателя е оставилъ на Събранието да провѣрява изборитѣ, той е оставилъ на Събранието да дава такъвъ или онакъвъ потикъ, както намѣри най-добръ за интереситѣ на страната. Г-да, азъ ржкопляя на това уважаемо болшинство, като упрекавамъ г-на Вълчева, гдѣто той не поддържа избора на г-на Сарданова, защото послѣдния несподѣля мнѣнието на болшинството. Но г-да, азъ се отправямъ до святостѣта на вашитѣ умове и сърдца, да бъдете справедливи и великодушни. Ние укоряваме Великитѣ Сили, че не сж ни дали това, което ни е трѣбвало. (Шумъ. Тропания. Гласове: на предметъ?). Искамъ да продължавамъ г-да. Азъ предлагамъ, за да бъдемъ справедливи, азъ съмъ единъ отъ тия, който се колебае веднага да се утвърди тоя изборъ, но въ сжщото врѣме се колебае и да го касираме на еднажъ. Азъ мисля г-да, че избирателитѣ на Златишката околия, заслужватъ толкозъ внимание отъ ваша страна, колкото избирателитѣ отъ Панагюрската околия. А да се пристъпи веднага до касиране, възможно е да бъде много справедливо, но възможно е да стане и грѣшка. Сега, за да нѣма причини, по които хората да казватъ, че болшинството на Събранието не дѣйствува въ законность, за която е пратено да дѣйствува, трѣба да не касираме избора на г-на Сарданова. Заради това, азъ се отправямъ къмъ вашитѣ просвѣтени умове, да рѣшите, да се прати анкетна коммисия да испита избора на г-на Сарданова. Азъ мисля, че нѣмате причина да го обиждате като членъ отъ опозицията и преди всичко съмъ на мнѣние, че е преждеврѣменно да произнасяме вердиктъ за касирането на въпросний изборъ.

Предсѣдатель: Давамъ 5 минути отидхъ.

(Слѣдъ отпускъ).

Предсѣдатель (Звъни). Засѣданието се продължава. Г-нъ Тома Кърджиевъ има думата.

Тома Кърджиевъ: По-напредъ, г-да представители, азъ станахъ за да поддържа избора станалъ въ Златица, противъ исказаното отъ почитаемата коммисия мнѣние, която въ своя докладъ, чини ми се, че бѣше дошла до туй заключение, че трѣбвало да се касира тоя изборъ. На това исказано отъ мене мнѣние, станахъ и отговорихъ ми нѣкои отъ г-да представителитѣ, като се обявихъ противни на исказаното отъ мене и като се основавахъ най-много на чл. 19 отъ избирателния законъ. Тѣй сжщо подиръ мене почитаемия нашъ събратъ г-нъ Нейчовъ стана за да поддържа избора, като наведе още и това, че отъ избирателния законъ и да е нарушенъ, кой и да е членъ, особенно чл. 19, то пакъ не трѣбва да ни накара това да приемемъ да касираме тозъ изборъ, защото то не значи, че непременно имало е нарушение на закона. Има г-да представители нарушение, но такова, което дѣйствително не е до тамъ сжществено споредъ закона, тѣй като то е, съ което закона иска да даде широки права на избирателитѣ, като е казалъ

отъ друга страна да не би съ нѣщо да се ограничи това тѣхно право. На туй основание въ 19 чл. отъ избирателния законъ, ние като законодатели, трѣбва да положимъ, че избора започва часа въ 8 заранѣта и свършва на 5 часа подиръ пладне. Но при това, въ сжщия тези членъ сж допустихти двѣ още възможности, че една община, която не е могла да стигне преди свършването на гласоподаването, да може гласуването да се продължи и по-нататкъ, и по-послѣ отъ 5 часа. Сега, като сжществено нарушение тукъ — което би трѣбвало да накара Нар. Събрание да касира тоя изборъ — азъ разбирамъ, ако бюрото, което е било избрано за да води избора, взимало е и е прекъснало избора по рано отъ 5 часа, напр. на 4, и по-рано отъ 4 часа; това разбирамъ, че въ такъвъ случай тоя изборъ трѣбва да се приеме като незаконенъ и да се касира; защото съ това нарушение, съ отнимание възможността за гласоподаване, безъ да сж гласоподавали избирателитѣ, съ туй нарушение се ограничаватъ и тѣхнитѣ права. Отъ друга страна, ако ли пакъ се даде възможность на избирателитѣ, щото много по-напредъ да си даватъ гласа, значи, че даваме широка свобода на избирателитѣ, за да не кажатъ, че не имъ се е дало тогава, когато е трѣбвало да си дадѣтъ гласа. И че това е тѣй, мисля, и тѣй е рѣшавано отъ Нар. Събрание, и така трѣбва да го разбираме. За това ще се основа на рѣшението на самото Нар. Събрание, което рѣшение азъ почитамъ, като прецедентъ, върху който основаваме понататъшнитѣ наши рѣшения. Казахъ по-напредъ, че започванието на избора часа въ 9 или по-рано отъ 9 и траянieto му часа до 5 не може да бъде сжществено нѣщо за нарушение правата на българскитѣ граждани, да ни накара да касираме сега тоя изборъ. И като казахъ това, азъ се основахъ на нашата до сега упражнявана практика, на нашитѣ рѣшения, които сме зимали и другъ пѣтъ, когато сме провѣрявали други избори. И такива наши рѣшения, мисля, трѣбва да се признаватъ и почитатъ, и надѣя се, че нѣма да се съгласи сега почитаемото Нар. Събрание съ мнѣнието на г-на Вълчева, който иска таквато наши рѣшения да се не признаватъ. За да подкрѣпа това, което казвамъ, ще се основа на самитѣ рѣшения на извънредната Търновска сесия, на това сжщото Нар. Събрание, гдѣто при провѣрката избора на Кюстендилскій окръгъ се указало въ дневницитѣ нѣкои нередовности, което се вижда въ протоколитѣ отъ Търновската извънредна сесия, страница 76, гдѣто е казано: «гласоподаването се започнало на 10 часа рано и се продължило до 5 часа подиръ пладнѣ». Въ врѣме на изборитѣ, — споредъ горнитѣ протоколи — станали нередовности, и много по сжществени отъ тия, които се споменуватъ тукъ при тоя изборъ, станалъ въ Златица. И за да не четъ всичко, ще кажа, че имало е и заявления, които се намиратъ при сжщата страница, и по това е говорилъ Ненко Храмовъ, като е поддържалъ, че защото избора се е започналъ отъ 10 часа, то той не е законенъ. И Нар. Събрание въ своето разрѣшение на това, рѣшило да се проводи анкетна коммисия, която на мѣстото да изучи до колко оплакванията въ заявлението сж вѣрни и основни; дошла подиръ анкетната коммисия, свършила своята работа, заключила, че избора станалъ редовенъ и точенъ, избранитѣ били законно и правилно избрани, приели сме ги тогава за такива, и до днешенъ день тѣ засѣдаватъ тукъ като народни представители!

Съ това искамъ да кажа, безъ да гледамъ на други такива, прецеденти а по мое убѣждение, казвамъ, приели сме, че такова

нѣщо не може да бѣде съществено нарушение, което и да ни накара, за туй именно да касираме тоя изборъ.

Причина за нарушение, както е приело и Нар. Събрание, казахъ, че е само тамъ, гдѣто не се е дало възможност на избирателитѣ да гласоподаватъ; обаче причина за касиране на единъ изборъ не е тамъ, гдѣто това не е станало; за да се касира единъ изборъ, трѣбва да има туй обстоятелство, че се е ограничило правото и свободата на избирателитѣ да гласоподаватъ, и съ туй е станало съществено нарушение на закона и правата на българскитѣ граждани.

Относително това, че избора не е почналъ въ 8 часа, но по-послѣ, защото до 8 часа се избрало било бюрото, и траялъ до 9 часа, ще отговоря на г-на Вълчева, нека прочете въ съжитѣ дневници, за които по-горѣ споменяхъ на 94 стр., когато е ставало провѣрката на Новоселеката околия отъ която е избранъ г-нъ Радославовъ. Тамъ е казано: «на 3 юний станали допълнителни избори, и бюрото се съставило на 10 часа; имало нѣкои нередовности. Гласоподаването се прекъснало на 6 часа и 5 м. Заявления имало и пр.»

Значи, че сме приели този изборъ за правиленъ и законенъ, като сме допустили, че на втората недѣля бюрото може да се избере и по-късно отъ 8 часа; и това е твърдѣ естествено. Защото, не е да ви не е извѣстно, че споредъ закона, на втората недѣля, когато се повторятъ изборитѣ, тѣ ставатъ, колкото се явятъ избиратели, толкозъ се приематъ за законно число. Да предположимъ сега и това, че и на втората недѣля не се събрахъ избирателитѣ; какъ трѣбва тогава да стане, на ли колкото се явятъ? — Ето защо Нар. Събрание много добрѣ ще направи, че и на 10 ч. да се е било съставило бюрото, да приеме, че избора трѣбва да е законенъ. Защото ще повторя, че, ако и на втората недѣля не дойдатъ нито 20 души избиратели и въ 9 часа, тогава какъ ще се състави бюрото и кога ще се пристъпи къмъ избиранието? — По тази причина, мисля, Нар. Събрание много добрѣ е направило, като е допустило, че въ втората недѣля и на 10 часа да се е избрало бюрото е законно, и изборитѣ могатъ да бѣдѣтъ редовни.

Тия сж основанията, на които азъ казвамъ, както и по-напредъ казахъ, че заявленията на Златичане, които казватъ между другото, че избора се продължилъ повече отъ определеното въ закона врѣме и да бѣдѣтъ истинни, пакъ не могатъ да послужатъ за причина да се касира изборътъ.

Колкото до това гдѣто казва г-нъ докладчика на комисията по провѣрката на избора, че се явилъ нѣкой си въ комисията, когато се разгледвалъ избора и казалъ, че въ врѣме на избора се подало на бюрото заявление отъ 200 души избиратели и го нѣмало, ще кажа, че, ако и да е имало такова заявление, щомъ не се намѣрва сега тукъ при дѣлото на избора, не зная съ какво ще се докаже. И за това, то е твърдѣ интересна причина ако допуснемъ, щото за това само да се испрати анкетна комисия, и азъ не зная, какво ще направи тази комисия, кадѣ ще намѣри туй заявление. Най-насетнѣ ние трѣбва да знаемъ, че почитаемата комисия, която е провѣрявала избора нѣма задължение да приема разни забавителни заявления, които не се основаватъ на никакъвъ официаленъ актъ, и тя не трѣбва да приема никакви външни задължения. Ако ли пакъ тя приема, ако това е тѣй, тогава позволете ми да кажа, че членътъ надзирателъ, който е сега тукъ и е поднесалъ туй заявление, г-нъ Тоне Крайчовъ, който е присѣдству-

валъ на избора може да каже, защото е видѣлъ, че всички тия забѣлѣжки на Златишкия кметъ могатъ да се отнасятъ само на туй, че на избирателитѣ се дало възможност да гласоподаватъ по-късно, тѣй като, бюрото като било въ центра на околията, въ гр. Златица, бързало по-напредъ да приеме гласовѣтъ на избирателитѣ отъ вънъ, отъ далѣчнитѣ мѣста, а не отъ близнитѣ, отъ избирателитѣ на града гдѣто става избора, защото за тѣхъ нѣмало никакви препятствия, ако тѣ останатъ да гласуватъ по-подирѣ. И на основание на всичко това, азъ мисля, че почитаемата комисия можеше да не обръща никакво внимание на заявления външни, които не съществуватъ.

По тѣзи причини, г-да представители, не зная, да ли почитаемата комисия ще се съгласи съ мнѣнието на г-на Нейчова, който предлага да се опредѣли анкетна комисия, която да отиде на мѣстото за да испита и узнае основателността на заявленията, или ще се съгласи съ моето мнѣние, че на твърдѣ законни основания ще рѣшимъ, ако приемемъ тѣзи избори за законни и правилни и ги утвърдимъ. Подирѣ това оставямъ пакъ на Нар. Събрание, то да рѣши, да се съгласи на това, което е законно и да рѣши за тоя изборъ, както е рѣшавало и другъ пжтъ.

Грънчаровъ: Изборътъ станалъ въ Златишката околия за единъ допълнителенъ представителъ въ настоящето Нар. Събрание, предизвика доста дълги разисквания, и дѣйствително има си мѣстото да се поговори повече за да могатъ представителитѣ, слѣдъ като се освѣтатъ да се произнесатъ тѣй или иначе. Ще се възползувамъ отъ думитѣ на г-на Нейчова, който каза, че нѣма нищо противъ лицето; азъ ще кажа даже, че не познавамъ избирания Сардановъ. По желанието на г-на Нейчова, азъ се поставямъ на тая почва, на туй което дава намъ избирателното бюро. Понеже той каза, че въ веѣкой случай трѣбва да даваме вѣра на това, което е направило бюрото, казвамъ ще се поставя върху това което е казало то, ще зема предъ видъ особеното мнѣние, и най-послѣ може да се произнесе да ли тоя изборъ е правиленъ. Въ протоколътъ на избирателното бюро е казано, че изборътъ е слѣдвалъ до 9 часа слѣдъ пладне; нѣма да казвамъ, кога е започналъ, защото съмъ съгласенъ съ г-на Кърджиева, че когато се събератъ избирателитѣ, тогава може да се почне гласуването, на било и на 11 часа. Вѣрвамъ, че и вие ще се съгласите, че избирателния законъ, чл. 19, който опредѣлява врѣмето, въ което трѣбва да се започнова гласуването, не е искалъ никакъ да ограничи избирателитѣ да имъ каже, че трѣбва непременно да дойдатъ въ 8 ч.; но въ закона има друго, то по крайни мѣри е ограничение до кога може да се гласува. Изрично е казано въ закона, че до 5 часа послѣ пладне, слѣдва гласуването; направено е обаче едно изключение, че ако нѣкоя община захване да гласува, когато приближава 5 часа гласуването не може да се спрѣ на половина или на четвъртъ, отъ числото на избирателитѣ на тая община, а трѣбва всички, които присѣдствуватъ отъ общината да гласуватъ — не може да се отнеме нѣкому правото. Законътъ е далъ право на тая община, която захваща да гласува, когато приближава 5 часа, да свърши гласоподаването; но никога не допуша друга община или други хора отъ друга община да гласоподаватъ послѣ 5 часа. Мисля, върху туй нѣщо не може да съществува споръ, защото предъ изричното постановление на закона, да се тълкува насилно тоя членъ азъ него, мисля не е позволено и не може

да бжде. На туй нѣщо наведе г-нъ Кърджиевъ единъ прецедентъ, едно рѣшение наше, на настоящето Народното Събрание, съ което искаше да убѣри г-да представителитѣ, че ние ще си противоречимъ, ако сега приемемъ, че не може да се продължава гласуването по-късно отъ 5 часа, т. е. до 9 часа. Съ това искаше да убѣди насъ, че, ако ние се основемъ на това нѣщо и се признаемъ за касиране на избора, ще ли сме да бждемъ непоследователни въ рѣшенията си. Съгласенъ съмъ да не противоречимъ на нашитѣ рѣшения, и мисля, че всички ще се съгласите въ това, че като представители не трѣбва да противоречимъ на онова, което сме рѣшили по-напредъ.

Каза г. Кърджиевъ, че въ първата извъредна сесия на настоящето Нар. Събрание, въ Търново, при разгледването на изборитѣ станали въ Кюстендилската околия, казано е, че изборитѣ били почнали отъ 10 часа сутрента и траяли до 9 слѣдпладнѣ, и ний, казва той, послѣ тия избори ги потвърдихме, при всичко, че изборитѣ били слѣдвали до 9 часа. Мисля, че г. Кърджиевъ не си е далъ труда да разбере много по-хубаво работата по Кюстендилскитѣ избори, или може би да знае онова, което сме рѣшили, но може би да не му се ще да признае онова, което е станало. Напротивъ ще кажа, че, ако ний приемемъ тоя изборъ за законенъ и правиленъ, и признаемъ, че би могло да се гласува до 9 часа, тогава именно ще си противоречимъ, и това ще докажа на г-на Кърджиева съ факти, съ протоколитѣ на това Нар. Събрание. Мисля г-нъ Кърджиевъ знае, че ний проводихме анкетна комисия въ Кюстендилъ да испита за нѣкои нередовности станали по тия избори. Анкетната комисия, която биде проведена, въ 4-то заседание на първата редовна сесия, на настоящето Нар. Събрание, на 22-й Октомврия 1884 год. ни докладва за тия избори. Между другото, което се докладвало по тия избори, за вмѣшателството на администрацията, при другитѣ работи, докладчика на комисията г-нъ Узуновъ, по поводъ на защитването на г-на Никола Манова, който като казалъ, че изборитѣ трѣбва да се касиратъ за това, защото тамъ гласоподаванието траяло до 9 часътъ слѣдпладнѣ, докладчикътъ е казалъ слѣдующето. (Чете): «азъ казахъ и по-напредъ, че дѣйствително тукъ 11 и 19 членове сж нарушени, и то исклучително съ цѣль да може да се прокара кандидатурата на г-на Сарафова. Отъ тая точка като излиза комисията, казва, че има нарушение. Колкото дѣто казватъ, че часа до 9 слѣдвало гласоподаванието, имамъ да обясна, че не до 9 слѣдвало гласоподаванието, но до 9 се преброявали бюлетинитѣ». Тия сж думитѣ на докладчика отъ анкетната комисия. Изрично е казано отъ него, че не гласуването се продължавало до 9 часа, а преброяването на бюлетинитѣ. Законодательтъ е предвиденъ въ 10 чл. на избирателния законъ, че гласуването се свършва въ 5 часа слѣдпладнѣ, а никога не е предвиделъ, че преброяването на гласовете се свършва въ същото време. Туй което наведохъ отъ протоколитѣ на настоящето Нар. Събрание, мисля е достатъчно да ви убѣди г-да и г-на Кърджиева, че онова което навежда той е съвършено неоснователно и ако приемемъ това, което иска той, наистина тогава ще си противоречимъ. Сега още едно нѣщо, което дохожда да ни убѣди, че резултатътъ на избора не е толкова справедливъ, защото гласуването се продължавало повече отъ определеното време; иначе ако гласоподаванието е било прекратено на 5 часа резултатътъ би могълъ да бжде съвсѣмъ другъ. За това ще приведа пакъ протоколътъ на самото бюро. Извѣстно

е вамъ господа представители, че впоследствие на единъ изборъ всякога се иска да се знае, да ли волята на избирателитѣ е изразена, дали тѣхната воля е за лицето, което се представява за избранъ, да ли въ единъ даденъ случай не е могълъ да бжде измѣненъ резултата на изборътъ. Тия сж именно съображенията, които всякога Народното Събрание трѣбва да глѣда. Главното е да се види, да ли волята на избирателитѣ е тая, която се показва отъ протоколътъ. Тукъ въ изборътъ на Златишката околия намираме, че сж гласували, споредъ протокола 1011 души избиратели, въ продължение отъ 9 часа сутрента до 9 вечерята т. е. въ продължение на 12 часа, когато гласуването спорѣдъ закона, както знаемъ трѣбваше да трае до 5 часа, слѣдователно изборътъ се е продължавалъ 4 часа повече. Между двата кандидата за които сж е гласувало, намираме слѣдующитѣ гласове: 527 гласа получилъ г-нъ Сардановъ и — 484 гласа получилъ Христо Камбуровъ. Както виждате, разницата 43 гласа, е твърдъ малка между двамата кандидати — безъ да се изваждатъ ония 5 гласа, които сж намѣрени повече. Като имаме ний това обстоятелство предъ видъ, че 40 гласа е разницата между двамата кандидати, — защото не можемъ да дойдемъ до това убѣждение, че четиритѣ часа време, които сж били дадени повече за гласуването, не сж повлияли за увѣличението гласоветѣ на тоя който днесъ се явява за представителъ; като имаме предъ видъ още и това, че бюрото е симпатизирало на тая кандидатура, — за да ни убѣди противното никой не може — и че то е продължило гласуването 4 часа повече само за да получи Сардановъ повече гласове, като е било убѣдено, че по-напредъ другийгъ кандидатъ е ималъ повече гласове. Сега при това нѣщо като притуримъ и особеното мнѣние дадено отъ Златишкия кметъ, който и въ протокола на избора е подписалъ при особно мнѣние и това мнѣние го исказва писмено, като казва, че по причина на сбиванието което станало тамъ — юроченъ бой, — именно отъ страна на Пирдопчани, които нападнали избирателитѣ на Златишката община, се въспрпятствувало на 100 и повече души да гласуватъ. Притурете и това на онуй, което по напредъ казахъ, ще видите, че тѣзи 100 гласа каква разлика би могли да направатъ и какво измѣнение на избора би направили. Че е имало туй, то самото бюро казва. На два пѣти казва стана сблъскване съ рѣце. Това нѣщо е ясно доказателство, че резултата на изборитѣ щѣлъ да бжде съвършено другъ. Мисля въ това нѣма съмнѣния. Казаха, че това нѣщо което кмета далъ като особно мнѣние не може да му се дава толкова значение, защото казватъ, че той не е ималъ толкова право като надзирателъ да прави заявления. Не зная, може г-нъ Кърджиевъ да мисли тѣй, но азъ ще му прочета закона, чл. 11 който казва: (Чете): «Чл. 11. Избирателнитѣ събрания се откриватъ и надзиратъ отъ единъ членъ на Окрѣжнитѣ Съвѣти, заедно съ кмета на околийския центръ. Първиятъ отъ тѣхъ при отварянето на събранието обявява числото на представителитѣ, които трѣбва да се избиратъ и поканва избирателитѣ да си избиратъ бюро».

Тукъ самия законъ поставя кмета съ еднакви права на членоветѣ на Окрѣжния Съвѣтъ. Предъ ясното казване на закона да слушаме други, които противоречатъ на ясниятъ му смисълъ, нема си мѣстото. Кмета е ималъ правото и длѣжностъ е била негова да направи това особно мнѣние и да представи какъ сж станали изборитѣ въ Златишката околия. Сега отъ своя страна

да разгледамъ доводитъ на г-на Кърджиева, че гласоподаването могло да продължи до 9 часа. Ако можемъ да допустнемъ, че до 9 часа могатъ да се продължаватъ изборитъ, тогава защо да не може да се допустне, че може да се продължава и до 12 часа презъ нощта и до утринта. Тогава такъвъ единъ изборъ ще ли приемете за законенъ, което е съвършено противоречие на изричното постановление на 19 чл. отъ избирателния законъ! Не вѣрвамъ. Ами като вземемъ това, че гласоподаването слѣдвало до 9 часа, значи до мръкнало, какво е станало въ тъмнината? Какъ сж се проверявали билитинитъ, какъ избирателитъ били пропѣдени съ бой, това не е ли доказателство, че тѣ не могли да си дадатъ свободно гласа? Тукъ може да се каже даже, че изборъ не е имало.

При такива фактове, при такива ясни работи още да се говори, че въ Златица закона е съблюденъ, че представителя е законно избранъ и че изражава волята на избирателитъ на Златишката околия, мисля, че това е повече отъ не истина. Мене ми се ще да вѣрвамъ, че Вий г-да, дѣйствително ще послушате думитъ на г-на Кърджиева да бждете послѣдователни въ своитъ рѣшения, но не тъй както искаше да ви увлече съ Кюстендилския изборъ. Ний сме се произнесли съ Кюстендилския изборъ, не за туй че слѣдвало до 9 часа гласоподаването, но че преброяването траяло до 9 часа, както представи анкетната комисия. Ще ми възрази нѣкой, че въ протокола на избора бюрото казва, че избора слѣдвалъ до 9 часа, но имамъ честь да заявж, че не изборътъ слѣдвалъ, но преброяването. Моля г-на Т. Крайчова да ни каже дали гласоподаването е слѣдвало до 9 часа или преброяването. Самото бюро не ни обяснява това нѣщо. Кюстендилскитъ избори не бюрото ги констестираше, но едно заявление дадено отъ страна на нѣколко избиратели. Мисля, че всичко исказано достаточнo е да Ви убѣди, че изборитъ станали въ Златишката околия, където е избранъ за представител г-нъ Сардановъ, сж станали съвършено незаконно, и, че г-нъ Сардановъ не е изражение на волята на избирателитъ на тази околия, и съмъ увѣренъ, че ще се произнесете, като и другъ пжтъ въ кръга на закона и съвѣстятъ, че тѣзи избори сж незаконни и ще ги касирате; тъй щото да дадемъ право на избирателитъ да си упражнятъ своитъ права. Ако г-нъ Сардановъ е тѣхна воля, тѣ ще го избержтъ пакъ.

Докладчикъ: Въ отговоръ на думитъ на г-на Нейчова, имамъ да заявж, че протестирамъ противъ думитъ, съ които обвинява комисията по всѣки изборъ косвенно, и, че Нар. Събрание се водило по партизански отношения, че защото г-нъ Сардановъ не билъ принадлежалъ на болшинството, искало да го касира. Протестирамъ противъ думитъ на г-на Нейчова.

Тоне Крайчевъ! Г-да представители! Азъ бѣхъ натоваренъ отъ Соф. Окр. Постоянна Комисия да надзиравамъ изборитъ въ Златишката околия, и до колкото можъ ще разясна на почитаемото Нар. Събрание какъ сж станали тия избори. Изборитъ почнаха дѣйствително въ 9 часътъ, защото като нѣмаше събрани повече отъ 50 души избиратели въ 8 часътъ, за това и закъснѣ. Отъ друга страна, глѣдахме да пристигнатъ и избирателитъ отъ Пирдопската Община, за да не би отъ послѣ станало скандалъ, като не ги е имало при изборътъ на бюрото.

Сѣтнѣ като се почнаха гласоподаванията, даде се възможность на по далечнитъ избиратели да гласоподаватъ, за да има вѣрме и да си отиджтъ като сж по отъ далече, а отъ Златишката

община избирателитъ оставихме за най-послѣ. И така догдѣ са изредиха далечнитъ избиратели да гласоподаватъ, изборитъ бѣха мирни. Щомъ почнаха Златишкитъ избиратели да гласоподаватъ, отъ страна на Пирдопскитъ избиратели произведе се скандалъ, даже и сблъсквание стана, като глѣдаха да по-распилѣятъ Златишкитъ избиратели. Бюрото като видѣ, че ще стане убийство, прибѣгна да повика властятъ за да смири смутителитъ, и това се успѣ.

Нъ слѣдъ $\frac{1}{2}$ часъ стана пакъ сжщото, и повече даже сблъсквания, както гласи и въ протоколитъ на бюрото, които се намиратъ тукъ въ Нар. Събрание, тогава втори пжтъ бюрото повика властятъ и уталожил се бунтътъ. Това като стана на два пжти отъ Златишкитъ избиратели мнозина си отидоха безъ да гласоподаватъ, защото като чакаха още отъ зараньта, и като видѣха да не пострада нѣкой отъ скандала, отидоха си, може да има около 100 души Златишки избиратели.

Колкото за протести никакъ не сж подавани, тогава на бюрото отъ страна на избирателитъ, освѣнъ при подписването на протокола Златишкия кметъ подписа съ особно мнѣние, което е приложено тука при книжята на изборитъ. И така сж станали тия избори, които Нар. Събрание може да ги земе за правилни, или не.

Изборътъ се свржши въ 8 часътъ, и на свѣщъ проверявахме бюлетинитъ.

Тѣй сж станали изборитъ въ Златишката околия.

Л. Дуковъ: Г-да представители! Г-да предговорившитъ твърдѣ добрѣ можаха да обяснатъ работата, а особенно г-нъ Кърджиевъ, който каза, че и други такива избори сж били признати за законни, т. е. за Кюстендилската околия. Послѣ г-нъ Грънчаровъ искаше да разубеди и Нар. Събрание, че анкетната комисия дала точни свѣдения за Кюстендилскитъ избори и се признали за законни. Да г-да! Ако сега направимъ сжщото, може пакъ да дойде анкетна комисия и да каже, че трѣбва да се признаятъ тѣзи избори за законни. Сега да отидж по нататъкъ. Нѣма да говоря друго, освѣнъ по заявлението на Златишкия кметъ. Азъ до колкото зная, или както самия законъ гласи чл. 12. (Чете): «Чл. 12. Бюрото на избирателното събрание състои: кога се избиратъ двама представители, отъ 1 председателъ, 4 члена и 4 писари; а кога се избиратъ трима представители — отъ 1 председателъ, 6 члена и 6 писари.

Кога се избиратъ двама представители, бюрото се раздѣля на двѣ секции и има двѣ избирателни кутии, а кога се избиратъ трима представители, то се раздѣля на три секции и има три избирателни кутии.

Въ опредѣлениятъ за почванието на изборитъ часъ присѣтствующитъ избиратели не по малко отъ петдесетъ на брой предлагатъ и избиратъ членовѣтъ на бюрото отъ грамотнитъ лица изъ помежду си, и по вишегласие съ явно гласоподавание, за което съставятъ и подписватъ протоколъ.

Богато бюрото се раздѣля на секции, председателтъ назначава за всѣка секция по единъ председателствующий изъ помежду членовѣтъ ѝ». Значи ставатъ 9 души; като притуримъ члена отъ Окр. Съвѣтъ, който има право да скрѣпява и кмета всичко ставатъ 11 души. Отъ тѣзи 11 души заявилъ само единъ и то заявлението е такова, че остава при особно мнѣние. Освѣнъ това, този който заявилъ е даже въ полза на г-на Сарданова.

Заради това, азъ искамъ да се съглася съ онѣзи, които предлагатъ за да стане една анкетна комисия. Г-нъ докладчикъ каза, че нѣкои г-да се представили предъ него и му казали, че имало протестъ отъ 200 души, но тукъ не ни се представя. Отъ друга страна пакъ г-нъ Тоне Крайчовъ казва, че такъвъ протестъ не е даденъ. Нар. Събрание за да се увѣри въ това, трѣбва да проводи една анкетна комисия, която да отиде на мѣстото и да испита има ли такива протести или не. Ако се укаже, че имало такива протести, то да се накажатъ тѣзи лица, които укрили протеститѣ. Най-сетнѣ да дойдемъ до друго нѣщо. Въ заявлението кмета казва, че нѣкои Пирдопски жандарми препятствували на гласоподавачитѣ и преброителитѣ. Азъ г-да ще ви помоля предварително, за да не става шумъ, че не обвинявамъ настоящето правителство или бившето, но просто казвамъ, че когато се намѣсятъ жандарми да биятъ, избора нѣма да бѣде за въ полза на представителя отъ народната партия.

Г-нъ Сардановъ принадлежи на народната партия. (Гласове: Нѣма тукъ партии). Моля, мисля, че партиитѣ сж: правителствена и народна. Заради това, моля г-да представителятѣ да се произнесжтъ така, щото за да можемъ да си дадемъ гласа по-чистосъвѣстно да се опредѣли една анкетна комисия и когато докесе свѣдения, да се произнесемъ, както казахъ по съвѣсть. (Гласове: Исчерпано е!).

Шивачевъ: (Гласове: Исчерпано е!) Предлагамъ да се пркратятъ дебатитѣ.

Предсѣдатель: Има предложение за прекращение на дебатитѣ. Който не приема това предложение, да си дигне ржката. (Мншество).

Ще се пристѣпи къмъ вотирание избора на Златишката околия, гдѣто е избранъ г-нъ Сардановъ. Комисията предлага този изборъ да се касира. Г-нъ Нейчовъ, наедно съ г-на Кърджиева предлагатъ да отиде анкетна комисия. Ще се вотира предложението на комисията. Който приема да се касира избора, да си дигне ржката. (Вишегласие). И така Нар. Събрание се произнесе да се касира избора на г-на Сарданова.

Докладчикъ: Оставатъ още два избора, които ще ги приготви комисията за понеделникъ.

Предсѣдатель: Втория въпросъ на дневенъ редъ е предложението на г-на Д-ра Стояновича. Има, г-да, много прошения, около 1000—1500, които не сж разгледани, а при това всѣки денъ пристигватъ нови. Освѣнъ това има много работи, които трѣбва да се рѣшатъ, а именно: има прошения за опрощавание данъци, прошения за подданство и пр. Тия сж работи, които трѣбва да ги рѣши Нар. Събрание.

Д-ръ Стояновичъ: Г-да! Отъ това, което чухте отъ г-на Предсѣдателя, не трѣбва повече да се говори; има, каза той, повече отъ 1000 прошения. Най-послѣ — избирането на такава комисия е предвидено въ чл. 33 отъ правилника. За това, моля да пристѣпимъ часъ по-скоро къмъ избиране на такава комисия.

Насалевски: Г-да представители! Поддържамъ предложението на г-на Стояновича, което е много хубаво, защото има още отъ пълномощниското Събрание прошения подадени на нашето Събрание, има и отъ 1884 и пр. За това трѣбва да се избержтъ членове повече да се раздѣлатъ на секции, за да разгледатъ повече прошения. Предлагамъ комисията да се състои отъ 18 души и да се раздѣли на 3 секции по 6 души.

Д-ръ Стояновичъ: 10 или 9 души сж достаточни.

Предсѣдатель: Искан ли още нѣкой да говори по този въпросъ? (Гласове: Не иска). Ще се пристѣпи къмъ гласоподаване. Г-нъ Стояновичъ предлага комисията да се състои отъ 10 души. Който не приема това да си дигне ржката. (Мншество). И така, Събранието рѣши, че комисията ще състои отъ 10 члена. Какъ желае Нар. Събрание съ тайно или явно гласоподаване да се избержтъ? (Гласове: По явно). Моля г-да представителятѣ да укажжтъ начина, по който да се избержтъ тѣзи членове.

Д-ръ Стояновичъ: Предлагамъ г-да, предсѣдателя да покаже лицата.

Предсѣдатель: Има предложение бюрото да предлага членоветѣ на комисията. Който приема това предложение да си дигне ржката. (Вишегласие). За членъ въ комисията за прошенията се предлага г-нъ Трайчо Китанчевъ.

Китанчевъ: Азъ съмъ членъ въ друга комисия.

Предсѣдатель: Понеже г-нъ Китанчевъ се отказва да бѣде членъ въ тази комисия, защото е въ друга, то не можемъ да го насилимъ, да бѣде и тукъ членъ.

Бюрото предлага за членове въ комисията: г-нъ З. Градинаровъ и г-нъ З. Стояновъ. (Приематъ се).

З. Стояновъ: Имамъ работа въ друга комисия още за 5 дена.

Предсѣдатель: Г-нъ Захарий Стояновъ се отказва и трѣбва да се приеме оставката му.

Предлагатъ се отъ бюрото: г-да Пв. Славейковъ, Странски, Зографски, Свѣщ. Драгановъ, Д-ръ Стояновичъ, Кьойбашевъ, Ник. Влаевъ, Никифоровъ, Свѣщ. Караджовъ. (Приематъ се). И така Нар. Събрание избра съ пълно вишегласие слѣдующитѣ лица за членове въ прошетарната комисия: г-да З. Градинаровъ, Пв. Славейковъ, Д-ръ Странски, Зографски, Свѣщ. Драгановъ, Д-ръ Стояновичъ, Кьойбашевъ, Ник. Влаевъ, Никифоровъ и Свѣщ. Караджовъ.

Предсѣдатель: На дневенъ редъ е запитванието на г-на Н. Влаева къмъ г-на Министра на Правосъдието. Ако г-нъ Министръ е приготвенъ, може да отговори.

М-ръ Радославовъ: На запитванието на г-на Влаева ще отговоря въ слѣдующето заседание. Моля да се отложи.

Предсѣдатель: Тогава остава туй за заседанието въ понеделникъ. Г-нъ Секретаръ Вачевъ ще прочете на трето четение предложението на г-на Министра на Правосъдието за отваряние трете отдѣление въ Кассационний Сѣдъ.

Д-ръ Вачевъ: (Отъ трибуната). Преди да прочетъ предложението, ще споменж, че г-нъ Министръ на Правосъдието пожела да се турне слѣдующата бѣлжка въ послѣдната алинея на 115 чл.: «ревизията на окръжния сѣдъ да се поржчи на членоветѣ отъ Апелативния Сѣдъ, а ревизията за Мировитѣ Сѣдилища на членоветѣ отъ Окръжнитѣ Сѣдилища».

Преди всичко трѣбва да се гласува върху тая бѣлжка.

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание тая бѣлжка на г-на Министра къмъ послѣдната алинея на 115 чл.? (Приема се).

Д-ръ Вачевъ: (Чете):

ЗАКОНЪ

за изменение на чл. чл. 32, 33, 34, 100 и 115 отъ закона за устройството на сѣдилищата въ България.

Чл. 32 (гл. III). Върховний Кассационенъ Сѣдъ състои отъ единъ предсѣдатель, двама подпредсѣдатели и шестъ членове по щатътъ.

Чл. 33. Върховний Кассационенъ Сѣдъ състои отъ три отдѣления: едно углавно и двѣ граждански, отъ които двѣтъ да бждатъ подъ вѣдението на подпредсѣдателитѣ.

Чл. 34. Въ случаи, които сж предвидени въ закона отъ всичкитѣ отдѣления на Върховния Кассационенъ Сѣдъ се съставлява общо събрание за рѣшение особенни дѣла (141).

Чл. 100. За предсѣдатель, подпредсѣдатели и членове на Върховний Кассационенъ Сѣдъ, а тѣй сжщо прокуроръ, както и помощникитѣ му се назначаватъ лица, които сж получили юридическо образование и които сж прослужили по сѣдебната часть не по-малко отъ три години.

Чл. 115. Министертъ на Правосѣдието може да ревизира сѣдебнитѣ мѣста лично или чрезъ членовитѣ на Върховний Кассационенъ Сѣдъ или чрезъ прокурорътъ на Върховний Кассационенъ Сѣдъ или чрезъ помощникитѣ му; ревизията за окръжнитѣ сѣдилища се поръчва на членовитѣ отъ апелативнитѣ сѣдове, а ревизията за мировитѣ сѣдии на членовитѣ отъ окръжнитѣ сѣдилища.

Н. Шивачовъ: Щехъ да попитамъ г-на Министра за обяснение: да ли разбира, че тия които служатъ не по-малко отъ три години и не юристи могатъ да влѣзатъ въ Кассацията, или само които сж юристи.

Предсѣдатель: Тия обяснения вчера се дадохъ. Ще се вотира за послѣденъ пѣтъ предложението. Който не приема това предложение тѣй, както се прочете гсѣбло отъ г-на секретаря да си дигне ржката. (Прието).

Дневния редъ е исчерпанъ. Има ли нѣкой да предлага нѣщо за дневенъ редъ?

Д-ръ Вачевъ: Азъ моля да се турне на дневенъ редъ за идущето засѣдание слѣдующето ми запитване (чете):

«ЗАПИТВАННИЕ

къмъ господина Военный Министръ.

Споредъ чл. 59 отъ Конституцията, ордени могатъ да се раздаватъ само въ врѣме на война и на военни лица. Въ «Държавний Вѣстникъ» бройове: 2, 5, 6, 10, 23, 36, 40, 42 и 43 настоящата година срѣщамъ обнародвано, че сж раздадени такива ордени на разни граждански чиновници, като главни секретари въ Министерствата, началници на отдѣленията, окръжни управи-

тели, околийски началници, градоначалници, тѣхни секретари, членове отъ постоянни комисии, кметове и пр. По поводъ на това азъ питамъ г-на Министра на Войната, тия наградени съ ордени лица, за каква военна служба сж наградени, военни лица ли сж били въ военното врѣме и за какви военни подвиги сж получили тия ордени? Освѣнъ това мисли ли г-нъ Военный Министръ да продължава и за напредъ да раздава ордени на граждански лица и чиновници?»

А. Насалевски: Азъ желая, г-да, да помоля г-на Министра на Вѣтрѣшнитѣ Дѣла да се постараетъ още въ тая сессия да внесе законопроектъ за общинитѣ, защото общинитѣ страдатъ.

М-ръ Предсѣдатель: Вѣрвамъ въ понеделникъ ще внесе законопроектъ както за градскитѣ, тѣй и за селскитѣ общини.

Митевъ: Моля да се постави на дневенъ редъ слѣдующето мое запитване (чете):

«ЗАПИТВАННИЕ

къмъ г-на Министра на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията.

1. По кои причини г-нъ Пловдивский Митрополитъ Гервасия е отстраненъ преди нѣколко дена, съвѣмъ неочаквано отъ епархията си и станжло ли е това съ съгласието на правителството.

2. Да ли новодошлиятъ Митрополитъ е назначенъ за такъвъ съ знанието и съгласието на правителството.

3. Да ли правителството се е съгласило да се открие нова епархия въ Стара-Загора, гдѣто за тая цѣль е испратенъ калугерътъ Максимъ Пѣловъ».

Къойбашиевъ: И азъ моля да се тури на дневенъ редъ туй запитване (Чете):

«ЗАПИТВАННИЕ

къмъ Господина Министра на Войната.

Не мисли ли г-нъ Военный Министръ, че слѣдъ опредѣлений срокъ за испита на офицеритѣ произведени въ врѣме на послѣдната война, ако пропаднатъ въ тия испити нѣма ли да имъ даде още по-продължителенъ срокъ, за да се приготвятъ».

Предсѣдатель: Азъ ще моля нѣкои отъ комиснитѣ да приготвятъ нѣщо за докладване.

М-ръ Предсѣдатель: Вѣрвамъ ще има да се внесжтъ нѣкои законопроекти въ понеделникъ, та да се турне на дневенъ редъ, четение на разни законопроекти.

Д. Тончевъ: Ще има за идущето засѣдание да докладва и комисията по провѣркитѣ на изборитѣ.

Предсѣдатель (Звъни). За сега, засѣданието се закрива.

(Край въ 5¹/₂ часа).

Предсѣдатель: С. Стамболовъ.

Секретари: { И. Лукановъ.
А. Ташикмановъ
Д. Мишевъ.
Н. Живковъ.
Т. Кърджиевъ.

Подпредсѣдатели: { Г. Живковъ.
Тр. Пановъ.

Секретари: { Ф. Симиловъ.
И. Славеиковъ.
Д-ръ Д. Вачовъ.
З. Градинаровъ.
И. Касабовъ.

Стенографъ: Л. Т. Малѣевъ.